

การศึกษาลวดลายเม็ดข้าวของงานจักสานหญ้าแฝก อ.แมริม และลวดลายผ้าซิ่น อ.สันกำแพง
เพื่อประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝก ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์^{1*}

The Study of rice grain pattern on Vetiver Grass Basketry in Mea Rim District
and woman Sarong pattern in San Kamphang District to apply for vetiver grass
bag product development based on sufficiency economy philosophy

Jetsadapol Kitipattanawit^{1*}

^{1*} คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{1*} Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University

* Corresponding author E-mail address: Jetsadapol@hotmail.com

received: May 5, 2020

revised: October 28, 2020

accepted: November 10, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาลวดลายเม็ดข้าวของงานจักสานหญ้าแฝก อ.แมริมและลวดลายผ้าซิ่น อ.สันกำแพง เพื่อประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝก ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยและพัฒนา วัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกและผ้าซิ่นสันกำแพง 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าซิ่นสันกำแพง 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝก และผ้าซิ่นสันกำแพงที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1. กลุ่มแฝกหลวง ต.ชี้เหล็ก อ.แมริม จ.เชียงใหม่ เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวแทนผ้าซิ่นสันกำแพงที่นำมาประยุกต์กับรูปแบบของผลิตภัณฑ์จำนวน 3 คน 2. ผู้เชี่ยวชาญประเมินลวดลายเม็ดข้าวของงานจักสานหญ้าแฝกกับผ้าซิ่น จำนวน 3 คน 3. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์ด้วยการสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 100 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินลวดลายเม็ดข้าวของงานจักสานหญ้าแฝก แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบเดิมของผลิตภัณฑ์ผ้าซิ่นสันกำแพง ได้แก่ 1. ผ้าซิ่นสันกำแพง 2. ตุ๊กตา 3. หมอน 4. รองเท้าใส่ในบ้าน และรูปแบบเดิมของผลิตภัณฑ์หญ้าแฝก 1. หมวก 2. ตะกร้า 3. กระเป๋าขนาดต่าง ๆ ลักษณะของผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกมี 2 ลวดลาย คือ ลายเม็ดข้าว และลายเม็ดแตงส่วนเอกลักษณ์ของผ้าซิ่นสันกำแพงนั้นเป็นการนำเส้นใยฝ้ายมาทอโดยใช้สีที่มีความสดใสนำมาทอเป็นชั้นๆ เพื่อให้เกิดความสวยงามและลวดลายที่มีความแตกต่างจากที่อื่น ซึ่งรูปแบบที่นำออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าซิ่นสันกำแพง คือ ผลิตภัณฑ์ชุดกระเป๋าหลายขนาด การออกแบบโดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบแนวคิด และนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาออกแบบเป็นรูป 2 มิติและ 3 มิติเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประเมินลวดลายการประยุกต์เข้ากับผลิตภัณฑ์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.75 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสอง คือ แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสุดท้าย คือ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.92 อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ และจากการประเมินการทดสอบการยอมรับของกลุ่มผู้บริโภค 100 คนพบว่าด้านความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.55 อยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.49 อยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด ด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.51 อยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด สรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าซิ่นสันกำแพงที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ความสำคัญ : ลวดลาย เม็ดข้าว จักสานหญ้าแฝก

ABSTRACT

This research, “The Study of Rice Grain Pattern on Vetiver Grass Basketry in Mea Rim District and Woman Sarong Pattern in San Kamphang District to Apply for Vetiver Grass Bag Product Development based on Sufficiency Economy Philosophy”, aims to 1. study the original pattern of vetiver grass basketry and San Kamphang’s Sarong 2. design and develop bag products from vetiver grass and San Kamphang’s Sarong 3. evaluate customers’ opinion about new bag designs made from vetiver grass and San Kamphang’s Sarong which developed by this research. Research population were members in Fak Luang Group Moo 4 Kee Lek sub-district of Mea Rim district Chiang Mai province, the sample group were selected and separated into three groups 1. three information providers about rice grain pattern of vetiver grass basketry and San Kamphang’s Sarong 2. three experts in rice grain pattern of vetiver grass basketry and San Kamphang’s Sarong 3. one hundred targeting customers for satisfaction evaluation. Research tools were semi-structured interview form, vetiver grass basketry and San Kamphang’s Sarong evaluation form, evaluation form about design and development. The data were analyzed into percentage, average, standard deviation and the qualitative information came from content analysis. Research result: this research found that the original product forms which made from San Kamphang’s Sarong were 1. Sarong 2. dolls 3. pillows 4. in-house slippers and which made from vetiver grass were 1. hats 2. baskets 3. bags. There were two patterns of vetiver grass product which were rice grain and melon seed, while the uniqueness of San Kamphang’s Sarong was its colorful hand woven in layers pattern and special form. This research focused on designing and developing several sizes of bag based on community’s idea, then using computer program to create two- and three-dimensions product forms which were evaluated by three experts. The evaluation score for applying patterns from both products equal 4.75 which is in the highest level. Score for the first pattern was 4.50 which is in the highest level and the third pattern was 3.92 which is in the high level. From the evaluation form focusing on the acceptable of one hundred customers shown that in beauty aspect the average score was 4.55 which is in the highest acceptable level, in product development aspect the average score was 4.49 which is in the highest acceptable level, in product using aspect the average score was 4.51 which is in the highest acceptable level. In conclusion, the designed and developed bag products from of vetiver grass and San Kamphang’s Sarong from this research added value to the products under creative economy concept as research specified criteria and customers’ suggestion. The suggested material are water hyacinth and banana fiber because they are easy to find in the communication.

Keyword : Pattern, Grain, Vetiver grass

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงติดตามปัญหาและสภาพการณ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ทรงศึกษาเอกสารของธนาคารโลกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินด้วยหญ้าแฝก ทรงเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาดิน เช่น ดินพังทลาย ดินถล่ม ดินเสื่อมโทรม ดินดาน และดินทราย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีพระราชดำริให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกตามแนวขวางของพื้นที่ลาดเขา เก็บข้อมูลการเจริญเติบโตของลำต้นและราก บันทึกความสมบูรณ์ของดินก่อนและหลังปลูก ศึกษาหาพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามงานและมีพระราชดำริสแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการใช้หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่อง (พิริยา พงษ์สาธิตา.2560) และยังทรงเล็งเห็นประโยชน์ของหญ้าแฝก จึงทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการศึกษาทดลอง โดยหนึ่งในโครงการในพระราชดำริคือ การพัฒนาการทำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกด้วยการนำศิลปะมาสร้างผลงานให้เกิดประโยชน์ใช้สอย โดยเฉพาะงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยวัสดุในการทำแต่ละอย่างจะเป็นไปตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในแต่ละภูมิภาค (อาณัญญ์ ศิริพิชญ์ตระกูล.2563)

ใบหญ้าแฝกมีคุณประโยชน์ในทางเกษตรกรรมและด้านศิลปหัตถกรรมใบหญ้าแฝกสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมได้ เช่น กลุ่มดอกไม้, กลุ่มเครื่องประดับกาย, กลุ่มเครื่องประดับบ้าน, กลุ่มหัตถกรรมหุ่นจำลอง (ราชชนก ธิพร. 2538) ลักษณะใบของหญ้าแฝกจะมีใบมันและยาวเมื่อโดนน้ำใบจะนิ่มจึงเหมาะกับหัตถกรรมได้ หัตถกรรมที่สามารถใช้ใบหญ้าแฝกมาประดิษฐ์ได้แก่ งานหัตถกรรมประเภทเครื่องจักรสาน เครื่องจักรสานเป็นงานหัตถกรรมที่เป็นที่นิยมและใช้ได้ทุกสถานที่ทุกโอกาส ลักษณะใบของหญ้าแฝกหอมนี้จะมี ใบมันและยาว เมื่อโดนน้ำใบจะนิ่มจึงเหมาะจะนำมาทำงานหัตถกรรมได้ เช่น ทำเป็นตะกร้าและภาชนะ, เครื่องตกแต่งบ้าน, เครื่องประดับ ของใช้สำนักงาน ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย ได้แก่ กระเป๋ามวก เข็มขัดเข็มกลัดติดเสื้อ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้แก่ แฟ้มเอกสาร ปกไดอารี สำหรับรากหญ้าแฝกที่มีกลิ่นหอม นำมาประดิษฐ์เป็นพัด ไม้แขวนเสื้อ (รจนา จันทราสาและคณะ. 2553) งานจักสานเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทย ทั้งในด้าน การอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตและด้านคุณค่าทางจิตใจจากความงาม ความประณีตและความเป็นท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและพัฒนาสร้างสรรค์งานในวงกว้างขึ้น สามารถสร้างเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ ชุมชนท้องถิ่น (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2532 : 129)

กลุ่มแฝกหลวง ผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกตามพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงของกลุ่มแม่บ้าน บ้านช่าง หมู่ที่ 4 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 48 หมู่ที่ 4 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มจักสานต้นแฝก เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกตามพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของกลุ่มแม่บ้าน บ้านช่าง โดยได้ก่อตั้งกลุ่มขึ้น เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2550 มีสมาชิกกลุ่มแรกเริ่ม จำนวน 3 คน คือ นางสาวบุรณัฐ โรจน์นิล (ปัจจุบันเป็นประธานกลุ่ม) นางจันทร์เพ็ญ ชัยวุฒิ และนางพลอย คำขาว และขยายกิจกรรมและเพิ่มจำนวนสมาชิกขึ้นตามลำดับ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม จำนวน 23 คนซึ่งได้รับการอบรมจากหน่วยงานและด้วยภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ รวมไปถึงกลุ่มมีความสนใจจึงรวมตัวเป็นกลุ่มจักสานต้นแฝก ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เกิดจากการปลูกหญ้าแฝกแล้วนำมาทำปุยหรืออาหารสัตว์ เหลือนอกจากนั้นนำมาทดลองทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว รูปแบบในการทำผลิตภัณฑ์ มีรูปแบบที่ง่าย เช่น ทำกระเป๋ เป็นต้น แต่กระเป๋ไม่ได้รับความนิยมเพราะยังไม่มีมีความสวยงามและสีสันทาที่ควร จึงเกิดความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบให้มีลักษณะที่สวยงามขึ้นแปลกใหม่ขึ้น

ในอดีตร่วมร้อยกว่าปีที่ผ่านมามีชาวบ้านสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จะมีอาชีพหัตถกรรมเป็นส่วนใหญ่ผู้ชายจะทำจักสาน ส่วนผู้หญิงจะทอผ้าอยู่กับบ้าน ไม่ว่าจะเป็น ผ้าซิ่น ผ้าถุง ผ้าถุงสำเร็จรูป ผ้าพันคอ ผ้าเช็ดตัว ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น ผ้าซิ่นสันกำแพงเป็นสินค้าหัตถกรรมที่มีความสวยงาม และเป็นงานหัตถกรรมที่มีความโดดเด่น ซึ่งเคยนิยมมากในสมัยเมื่อ 10 ปีก่อน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของกลุ่มผู้สูงอายุทั้งหมด ในหมู่บ้านสันกำแพงแต่หากวัฒนธรรมยุคสมัยใหม่ได้เข้ามาทำให้การนุ่งผ้าซิ่นถูกลบเลือนไป จนกระทั่งปัจจุบันมีความนิยมขึ้นมาเพราะมีการณรงค์ในการให้ประชาชนแต่งกาย ชุดประจำท้องถิ่นจึงทำให้มีการนำผ้าซิ่นมาใส่ ในวันศุกร์ของทุกอาทิตย์ แต่ก็ยังจำหน่ายในส่วนของผ้าซิ่นสันกำแพงเท่านั้น ทางกลุ่มจึงมีความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าซิ่นให้มีรูปแบบที่แปลกใหม่ขึ้นสืบเนื่องจากผลการวิจัยปี 2561 ของผู้วิจัย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าซิ่นของ ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ และนำผลดังกล่าวมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ต้องการรูปแบบสินค้าที่มีความหลากหลาย เช่น นำวัสดุธรรมชาติอื่นๆ มารวมกับผ้าซิ่น สินค้าราคาควรไม่แพงมากสามารถเป็นของฝากของที่ระลึกได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญขององค์ความรู้ทั้งสองกลุ่มงานอาชีพหัตถกรรม คือ กลุ่มแฝกหลวง อ.แม่ริมและกลุ่มผ้าซิ่นสันกำแพง เพื่อนำองค์ความรู้ของทั้งสองกลุ่มมาประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพื่อสร้างงานเพิ่มให้กับผู้สูงอายุในชุมชนทั้งสองชุมชน จึงนำกระบวนการคิด การรักษามิปัญญา ต่อยอดงานท้องถิ่น รวมไปถึงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของทั้ง 2 ชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างถึงที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกและผ้าซิ่นสันกำแพง
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋จากหญ้าแฝกและผ้าซิ่นสันกำแพง
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋จากหญ้าแฝก และผ้าซิ่นสันกำแพงที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง
 - 1.1 กล้วยาแฟจากพื้นที่บ้านชาว ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
 - 1.2 ผ่าขึ้น จากพื้นที่บ้านสันกำแพง ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
 - 1.3 วิธีการสานกล้วยาแฟ ได้แก่ ลายเม็ดข้าว, ลายเม็ดแตง
 - 1.4 ลวดลายของผ่าขึ้นสันกำแพง
 - 1.5 ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากกล้วยาแฟและผ่าขึ้น จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ กระเป๋านาฬิกาใหญ่ใส่สิ่งของ, กระเป๋านาฬิกากลางสะพายข้างสำหรับผู้หญิง, กระเป๋านาฬิกาเล็กใส่ของใช้สำหรับผู้หญิง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน
 - 2.1 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน จำนวน 3 คนเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำเส้นใยจากกล้วยาแฟมาพัฒนาเป็นงานจักสานกับงานผ่าขึ้นสันกำแพง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้
 - 2.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 คน
 - 2.1.2 ผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน จำนวน 1 คน
 - 2.1.3 นักวิชาการด้านสิ่งทอ จำนวน 1 คน
- 2.2 กลุ่มลูกค้าเป้าหมายในการทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product Testing) คือ นักท่องเที่ยวที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพง จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยวถนนคนเดินจำนวน 50 คน

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาคุณสมบัติของกล้วยาแฟ
 - 1.1 ศึกษาลักษณะทางกายภาพของกล้วยาแฟ ได้แก่ ลักษณะทั่วไป ความยาว ความเหนียว
 - 1.2 ศึกษาลักษณะของเส้นกล้วยาแฟ
 1. การแยกกล้วยาแฟ
 - 1.1 นำกล้วยาแฟตัดมาจากกอ
 - 1.2 คัดเอาที่ยังมีสีเขียวอ่อน
 - 1.3 ชั่งน้ำหนักของกล้วยาแฟ
 - 1.4 ตัดให้ได้ขนาดที่เหมาะสม 20-25 เซนติเมตร
 2. การต้มและตากกล้วยาแฟ
 - 2.1 นำกล้วยาแฟมาต้ม 1 นาทีในน้ำอุณหภูมิเดือด ใส่เกลือลงไปเล็กน้อย
 - 2.2 นำกล้วยาแฟมาตากฟ้งแดง ประมาณ 1-2 ชั่วโมงเมื่อแห้งแล้วเก็บใส่ถุงต่อไป
 - 1.2.1 พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพง จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ กระเป๋านาฬิกาใหญ่ใส่สิ่งของ, กระเป๋านาฬิกากลางสะพายข้างสำหรับผู้หญิง, กระเป๋านาฬิกาเล็กใส่ของใช้สำหรับผู้หญิง
 - 1.2.2 ทดสอบการยอมรับของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพง โดยเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความชื่นชอบงานหัตถกรรมเครื่องจักสาน จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบคุณสมบัติของกระเป๋ากจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพงเมื่อสร้างขึ้นได้แก่
 - 1.1 แบบบันทึกผลการทดสอบทางกายภาพ ได้แก่ ความกว้างและความยาวของขนาดกระเป๋าก
 - 1.2 แบบบันทึกเชิงกล ได้แก่ ความเหนียว การรับน้ำหนักของการใส่สิ่งของ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพง ได้แก่
 - 2.1 แบบประเมินผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพงโดยผู้เชี่ยวชาญ
 - 2.2 แบบสอบถามการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากกล้วยาแฟและผ่าขึ้นสันกำแพง

3. วัสดุและอุปกรณ์

3.1 วัสดุที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสันกำแพง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 หญ้าแฝก

3.1.2 ผ้าชิ้น

3.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสันกำแพงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 เครื่องชั่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของหญ้าแฝกในการนำไปจักสานกับผ้าชิ้นสันกำแพง นำไปทดสอบคุณภาพทางกายภาพเชิงกล โดยใช้ผลจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ และลวดลายที่ใช้ คือ ลวดลายเม็ดข้าวและเม็ดแตง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสันกำแพง จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ กระเป๋าขนาดใหญ่ใส่สิ่งของ, กระเป๋าขนาดกลางสะพายข้างสำหรับผู้หญิง, กระเป๋าขนาดเล็กใส่ของใช้สำหรับผู้หญิง ไปทำการทดสอบการยอมรับกับกลุ่มผู้บริโภคซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวบริเวณตลาดถนนคนเดินวัดลาย จำนวน 50 คน และถนนคนเดินท่าแพ จำนวน 50 คน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องการศึกษาลวดลายเม็ดข้าวของงานจักสานหญ้าแฝก อ.แม่ริมและลวดลายผ้าชิ้น อ.สันกำแพง เพื่อประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝก ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาและวิจารณ์ผลมีรายละเอียดดังนี้

1. คุณสมบัติของหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสันกำแพงในการนำไปใช้จักสานเป็นกระเป๋า 1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพของหญ้าแฝก จากการเลือกลำต้นหญ้าแฝกที่มีขนาดใกล้เคียงกัน จำนวน 10 ต้น นำมาศึกษาทางกายภาพ ได้ข้อมูลดังนี้

1.1 ลักษณะทั่วไปของหญ้าแฝกหลังจากการตัดต้นออกมาแล้วมีความแห้ง พบว่า บางใบมีขนาดที่ไม่เท่ากันแต่สามารถนำไปจักสานได้ มีขนาดความยาวโดยประมาณ 60-70 เซนติเมตรและลวดลายที่ใช้ คือ ลวดลายเม็ดข้าวมีการสานขัดกันให้เหมือนและคล้ายเม็ดข้าวเป็นลวดลายเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน (สัมภาษณ์ จันทรเพ็ญ ชัยวุฒิ, 2562, การสัมภาษณ์)

ภาพ1 รูปแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกและลวดลายเม็ดข้าว

ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของผ้าขึ้นสันกำแพง มีความยาวขนาดเท่ากับขึ้นทั่วไป มีการใช้สีต่างๆจากการย้อมด้วยเคมีและสีธรรมชาติในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้สีที่มีความสดใสสวยงามจึงนำสีจากเคมีมาใช้ในการงานวิจัย ส่วนลวดลายนั้นมียาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและซึ่งสืบทอดต่อกันมาในชุมชนสันกำแพง (สัมภาษณ์อนันต์ สุคันธรส, 2562, การสัมภาษณ์)

ภาพ2 การวัดขนาดทางกายภาพและการสัมภาษณ์กลุ่มผ้าขึ้นสันกำแพง
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

2. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าขึ้นสันกำแพง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการลงพื้นที่เป้าหมาย บ้านช่าง ตำบลชี้เหล็ก อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่ทำขึ้นจากกลุ่มชุมชน โดยมีสมาชิกทั้งหมด 20 คน (ปีพ.ศ. 2562) จะเป็นได้ว่าทางกลุ่มได้มีการรวมกลุ่มขึ้นเพื่อสร้างงานจักสานโดยเริ่มต้น โดยกลุ่มแม่บ้านได้ไปอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากแฝกซึ่ง บริษัท ปตท. เคมีคอล จำกัด (มหาชน) ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินอำเภอมะริม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความรู้ประกอบอาชีพแก่กลุ่มอาชีพสตรีแม่บ้าน ส่งเสริมการรวมตัวของกลุ่มอาชีพสตรีและส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีสมาชิกกลุ่มจำนวน 3 คน ที่เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มได้นำมาทดลองทำผลิตภัณฑ์จากแฝก โดยเริ่มทำ กล่องใส่ดินสอและได้นำไปจำหน่ายที่ถนนคนเดินในตัวเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดทุกวันอาทิตย์และได้รับการสนใจจากลูกค้าและได้มีลูกค้าสั่งทำผลิตภัณฑ์ส่งให้เพื่อไปจำหน่ายต่อ จึงทำให้กลุ่มเริ่มขยายมีสมาชิกมาเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มขึ้นและกลุ่มก็ได้คิดค้นพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกหลายชนิด ได้แก่กล่องใส่ดินสอ, ปากกา, หมวกรูปแบบต่างๆ, กระเป๋าต่างๆ, พาน, กระบุง, ถูหอมดับกลิ่น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจักสานของกลุ่มแฝกหลวงมักมีวิธีการสาน 4 วิธี คือการสานลายเม็ดข้าวและลายเม็ดแตงโม วิธีการพันให้เกิดความหนาหรือการทำเป็นเชือกที่เรียกว่า “ผืน” และการพับในการทำหมวกที่นิยมใช้ในการจักสานของทางกลุ่ม

ภาพ 3 ผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกของกลุ่มแฝกหลวง
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

ภาพ 4 ผลิตภัณฑ์จากผ้าชิ้นสั้นกำแพง ต.สั้นกำแพง อ.สั้นกำแพง จ.เชียงใหม่
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามทฤษฎีของ อีระชัย สุขสด (2544, น.88-94) ซึ่งเน้นหน้าที่ใช้สอยเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับความสวยงามของผลิตภัณฑ์ด้วยข้อจำกัดของหญ้าแฝกที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำวัสดุที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการประกอบและขึ้นโครงสร้างผลิตภัณฑ์เช่น หนังส โลหะ ผ้าอื่นๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและสวยงามโดยแบ่งผลิตภัณฑ์เป็น 3 รูปแบบ คือ กระเป๋า 3 ขนาด

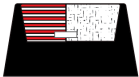
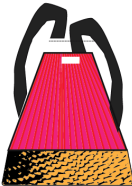
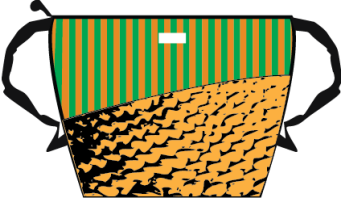
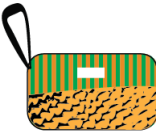
ภาพ 5 ภาพร่างกระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นแบบที่ 1
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

เมื่อออกแบบและพัฒนาารูปแบบกระเป๋าเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมให้ทางกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นสั้นกำแพงและกลุ่มแฝกหลวงได้รวมแลกเปลี่ยนความรู้ในการจักสานเพื่อให้เกิดความองค์ความรู้ใหม่ของชุมชนขึ้น โดยจัดขึ้นที่หมู่บ้านบ้านขาง ตำบลขี้เหล็ก อำเภอมะเริ่ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ 2562 ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จำนวน 50 คน

ภาพ 6 การร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เรื่องการจักสานระหว่างกลุ่มสั้นกำแพงและกลุ่มแฝกหลวง
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

หลังจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เรียบร้อยแล้วนักวิจัยและกลุ่มทั้ง 2 กลุ่มได้ระดมความคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต่อจากภาพร่างโดยทำการเลือกรูปแบบที่จะสร้างต้นแบบขึ้นจำนวน 3 รูปแบบคือ กระเป๋านขนาดใหญ่, กระเป๋านขนาดกลางและกระเป๋านขนาดเล็กจากผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกและผ้าขึ้นต่อไป

รายการประเมินรูปแบบภาพร่าง	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
  แบบที่1	3.77	0.50	มาก
   แบบที่2	4.53	0.68	มากที่สุด
   แบบที่3	3.83	0.38	มาก
    แบบที่4	4.67	0.76	มากที่สุด
   แบบที่5	4.70	0.47	มากที่สุด
ผลรวม	4.30	0.16	มาก

ภาพ 7 ผลการประเมินรูปแบบจากกลุ่มชุมชนแฝกหลวงและกลุ่มชุมชนผ้าขึ้นสันกำแพง
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

ภาพ 8 ต้นแบบกระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสั้นกำแพงที่พัฒนาแล้ว
ที่มา : เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, 2562

ตาราง 1 ผลการประเมินผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสั้นกำแพงโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 1			ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 2			ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 3		
	1			2			3		
	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
1.การใช้ลดลายจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.67	0.58	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.67	0.58	มากที่สุด
2.ความเหมาะสมกับวัสดุที่ใช้ในการประกอบการทำผลิตภัณฑ์	4.33	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด	3.67	0.58	มาก
3.ผลิตภัณฑ์มีการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมทั้ง 2 ชุมชน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	3.00	0.00	มาก
4.สีสันทันใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม	4.33	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด	3.67	0.58	มาก
5.ความเหมาะสมของขนาดของกระเป๋า	4.33	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด	4.33	0.58	มากที่สุด
6.ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้	4.33	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด	4.33	0.58	มากที่สุด

รายการประเมิน	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 1			ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 2			ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 3		
	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
7.ความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอย	4.67	0.58	มากที่สุด	4.67	0.58	มากที่สุด	3.33	0.58	มาก
8.ความพึงพอใจโดยรวมของผลิตภัณฑ์กระเป๋า	4.33	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด	4.33	0.58	มากที่สุด
รวม	4.50	0.20	มากที่สุด	4.75	0.27	มากที่สุด	3.92	0.20	มาก

จากตาราง 1 ผลการประเมินผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสันกำแพงโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.75 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสอง คือ แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุดอันดับสุดท้าย คือ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.92 อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตาราง 2 ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสันกำแพง ด้านความสวยงาม N=100

รายการประเมิน(ด้านความสวยงาม)	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
1.การใช้ลดลายการสานจากหญ้าแฝกกับผ้าชิ้นมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์กระเป๋า	4.61	0.49	มากที่สุด
2.สีสันทที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.54	0.52	มากที่สุด
3.รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่	4.43	0.52	มากที่สุด
4.วัสดุในการผลิตและตกแต่งมีความเหมาะสม	4.61	0.51	มากที่สุด
รวม	4.55	0.01	มากที่สุด

จากตาราง 2 ผลการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาและสร้างต้นแบบขึ้น ด้านความสวยงาม พบว่า การใช้ลดลายการสานจากหญ้าแฝกกับผ้าชิ้นมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์กระเป๋า และวัสดุในการผลิตและตกแต่งมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.61 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมา คือ สีสันทที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมมี ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด อันดับสุดท้าย คือ รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่ มี ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.43 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด

ตาราง 3 การทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสั้นกำแพง ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
N=100

รายการประเมิน(ด้านความสวยงาม)	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
1.ขนาดของผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.48	0.50	มากที่สุด
2.ความทันสมัยของผลิตภัณฑ์เป็นนวัตกรรมใหม่	4.46	0.52	มากที่สุด
3.วัสดุที่ใช้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.70	0.46	มากที่สุด
4.สามารถผลิตในระดับชุมชนได้	4.47	0.52	มากที่สุด
5.สามารถต่อยอดให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์	4.46	0.52	มากที่สุด
6.ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.46	0.50	มากที่สุด
7.ผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุจากท้องถิ่นและสร้างเอกลักษณ์ให้ชุมชน	4.45	0.52	มากที่สุด
รวม	4.49	0.02	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาและสร้างต้นแบบขึ้น ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์พบว่า วัสดุที่ใช้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.70 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด ขนาดของผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุดสามารถผลิตในระดับชุมชนได้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.47 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด ความทันสมัยของผลิตภัณฑ์เป็นนวัตกรรมใหม่ และสามารถต่อยอดให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ และผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุจากท้องถิ่นและสร้างเอกลักษณ์ให้ชุมชน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.45 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด

ตาราง 4 ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากหญ้าแฝกและผ้าชิ้นสั้นกำแพง ด้านการใช้งาน

รายการประเมิน(ด้านความสวยงาม)	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
1.ผลิตภัณฑ์มีความสะดวกสบายในการใช้งาน	4.51	0.50	มากที่สุด
2.รูปแบบมีความน่าใช้เหมาะสมต่อการใช้งานจริง	4.52	0.54	มากที่สุด
3.ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย แข็งแรง	4.60	0.51	มากที่สุด
4.ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย	4.59	0.49	มากที่สุด
รวม	4.51	0.03	มากที่สุด

ตาราง 4 ผลการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาและสร้างต้นแบบขึ้น ด้านการใช้งาน พบว่า ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย แข็งแรง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.60 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษาง่าย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด รูปแบบมีความน่าใช้เหมาะสมต่อการใช้งานจริง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลิตภัณฑ์มีความสะดวกสบายในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51 การยอมรับอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาลวดลายเมล็ดข้าวของงานจักสานหญ้าแฝก อ.แม่ริม และลวดลายผ้าชิ้น อ.สันกำแพง เพื่อประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากหญ้าแฝก ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาคุณสมบัติของหญ้าแฝก พบว่า ลักษณะทั่วไปของหญ้าแฝกหลังจากการตัดต้นออกมาแล้วมีความแห้ง พบว่า บางใบมีขนาดที่ไม่เท่ากันแต่สามารถนำไปจักสานได้ มีขนาดความยาวโดยประมาณ 60-70 เซนติเมตรและส่วนลักษณะโดยทั่วไปของผ้าชิ้นสั้นกำแพง มีความยาวขนาดเท่ากับชิ้นทั่วไป มีการใช้สีต่างๆจากการย้อมด้วยเคมีและสีธรรมชาติในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้สีที่มีความสดใสสวยงามจึงนำสีจากเคมีมาใช้งานวิจัย ส่วนลวดลายนั้นมามีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและซึ่งสืบทอดต่อกันมาในชุมชนสันกำแพงสามารถนำมาผสมผสานความเป็นงานหัตถกรรมในรูปแบบใหม่ ได้ดี ซึ่ง พรชัย ปานทุ่ง (2558: 106) กล่าวว่า กลุ่มหัตถกรรมหญ้าแฝกบ้านปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกมีวิสัยทัศน์เพื่อความสวยงามของผลิตภัณฑ์และความเหมาะสมในการผลิตได้แก่ ต้นแฝกผ่าฉีกแล้วตากแดด

และนำมาย้อมสีสังเคราะห์ซึ่งวัสดุที่หาได้ง่ายหญาแฝกคุณสมบัติมีความเหนียว และนุ่มเมื่อโดนความชื้น เหมาะกับงานจักสาน สามารถย้อมสีติดได้ง่าย และมีผิวความมันเรียบ

ผลจากการพัฒนารูปแบบกระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าขึ้นสันกำแพงพบว่า เดิมกลุ่มได้นำหญ้าแฝกมาทดลองทำผลิตภัณฑ์จากแฝก โดยเริ่มทำกล่องใส่ดินสอ และได้นำไปจำหน่ายที่ถนนคนเดินในตัวเมือง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งจัดทุกวันอาทิตย์ และได้รับการสนใจจากลูกค้า และได้มีลูกค้าสั่งทำผลิตภัณฑ์ส่งให้เพื่อนำไปจำหน่ายต่อ จึงทำให้กลุ่มเริ่มขยาย มีสมาชิกมาเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มขึ้น และกลุ่มก็ได้คิดค้นพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกหลายชนิด ได้แก่กล่องใส่ดินสอ,ปากกา, หมวกรูปแบบต่างๆ, กระเป๋าต่างๆ, พาน, กระบุง,ถุงหอมดับกลิ่น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจักสานของกลุ่มแฝกหลวงมักมีวิธีการสาน 4 วิธี คือการสานลายเม็ดข้าวและลายเม็ดแตงโม วิธีการพันให้เกิดความหนาหรือการทำเป็นเชือกที่เรียกว่า “ผื่น” และการพบในการทำหมวกที่นิยมใช้ในการจักสานของทางกลุ่มส่วนชุมชนสันกำแพงมีการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าขึ้นและบางโดยปี พ.ศ.2562 นั้นได้OTOP3 ดาวซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์เช่นหมอน,ร่ม,ตุ๊กตา เป็นต้นสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามทฤษฎีของ ธีระชัย สุขสด (2544, น.88-94) ซึ่งเน้นหน้าที่ใช้สอยเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับความสวยงามของผลิตภัณฑ์ด้วยข้อจำกัดของหญ้าแฝกที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำวัสดุที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการประกอบและขึ้นโครงสร้างผลิตภัณฑ์เช่น หนังส โลหะ ผ้าอื่นๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรง และสวยงามโดยแบ่งผลิตภัณฑ์เป็น 3 รูปแบบคือกระเป๋า 3 ขนาด เมื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบกระเป๋าเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมให้ทางกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้นสันกำแพงและกลุ่มแฝกหลวงได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการจักสานเพื่อให้เกิดความองค์ความรู้ใหม่ของกลุ่มขึ้นโดยจัดขึ้นที่หมู่บ้านบ้านซาง ตำบลชีเหล็ก อำเภอกอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ 2562 ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จำนวน 50 คน

หลังจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เรียบร้อยแล้วนักวิจัยและกลุ่มทั้ง2กลุ่มได้ระดมความคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต่อจากภาพร่างโดยทำการเลือกรูปแบบที่จะสร้างต้นแบบขึ้นจำนวน 3 รูปแบบคือ กระเป๋าขนาดใหญ่, กระเป๋าขนาดกลางและกระเป๋าขนาดเล็กจากผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกและผ้าขึ้น

ผลการประเมินรูปแบบขึ้นต้นจากแบบร่างจำนวน 30 คน จากกลุ่มประชากรทั้ง2กลุ่มคือบ้านแฝกหลวงและกลุ่มผ้าขึ้นสันกำแพง พบว่า แบบที่ 5 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.70 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับสอง คือแบบที่ 4 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุดและอันดับที่สามคือแบบที่2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด นักวิจัยได้ทำการให้ทางกลุ่มช่วยกันสร้างต้นแบบขึ้นและทำการประเมินรูปแบบความเป็นไปได้ในการนำหญ้าแฝกและผ้าขึ้นสันกำแพงมาพัฒนาเป็นกระเป๋าโดยผู้ประเมิน ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาผลิตภัณฑ์, ผู้ผลิตและจำหน่ายเครื่องจักสาน, นักวิชาการด้านสิ่งทอ, ผลการประเมิน พบว่า ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบที่ 2 ,แบบที่1,แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ผลจากการประเมินการทดสอบการยอมรับของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากหญ้าแฝกและผ้าขึ้นสันกำแพง พบว่า ผู้บริโภคยอมรับโดยรวมอยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากการยอมรับมี 3 ด้าน ด้านความสวยงาม, ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์, ด้านการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

1. การนำหญ้าแฝกสามารถนำไปย้อมสีเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยผสมผสานกับเทคโนโลยีด้านเคมี เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ได้
2. ควรมีการถ่ายทอดฝึกอบรม การบริการวิชาการ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนี้ไปสู่ชุมชนอื่นที่มีความสนใจเพื่อเป็นประโยชน์ในอนาคตต่อประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ ชัยวุฒิ, (2562), **ลาวลายหญ้าแฝก** [เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, ผู้สัมภาษณ์], เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2562.

ธีระชัย สุขสด. (2544). **การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พรชัย ปานทุ่ง. (2558). **กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของใช้และของตกแต่งจากหญ้าแฝกชุมชน OTOP บ้านปากโทก อ.เมือง จ.พิษณุโลก**. วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณี ในพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ. 2558. หน้า105-118.

พริยา พงษ์สาริกัน. (2560). **หญ้าแฝก : The Vetiver Grass Project**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

รจนา จันทราสาและคณะ. (2553). **การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากใบหญ้าแฝก**. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ราเชนทร์ ธีรพร. (2538). **การใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกเพื่อการพัฒนาอาชีพและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม**. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 33 สาขาพืช. กรุงเทพฯ. 2538. หน้า 129-137 .

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2532). **เครื่องจักสานในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ, โอเดียนสโตร์.

อนันต์ สุคันธรส, (2562). **ผ้าขึ้นทอมือ** [เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, ผู้สัมภาษณ์], เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2562.

สยามรัฐออนไลน์. (3 ตุลาคม 2562). **คอลัมน์ “ด้วยสมองและสองมือ” สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2563**, จาก <https://siamrath.co.th/n/106624>.